

ANY III

NÚM 81

BARCELONA 14 MARS 1890

LA TOMASA

SETMANARI CATALA

10 CENTIMS lo número

[Handwritten signature]

Copia fot. de M. Matorrodona.

CARTAS A N' EN BENET

II

LITERATURA FLAMENCA

PER una part sento que t' hagi fet cohissó la meua carta primera, y per altra part me 'n alegro. No t' ofenguis, Benet: jo podré estar equivocad, mes no 'm guíia malevolensa de cap mena, y tal com sento 't parlo.

Dius que no, que tú no vols escriurer solament per ganas d' escriurer: que vols anar més lluny, que tens estudis fets, y que 't creus ab forsa per publicarlos arrostrant lo perill á que t' exposas.

¡Magnífich! A mi sempre m' han agradat 'ls homes de cor obert y d' esperit sencer y altiu. Publica, noy, publica; que no seré jo en bona vritat qui t' escatimil' aplauso per poch que hi cápiga. ¡Ah!... protestas també d' alló de las faldillas. ¡No 'n fassis cas: era una opinió meua. Milló es així, Benet.

* *
Bueno; aném á pams. Sense volguerho ni pensarho, vaig convertirme en acusador teu *a priori*. Jo me las havia ab los criticayres de més ó menos, y are sembla que tú vols dedicarte á la crítica... Entenemnos; he dit criticayres de més ó menos, no ab ánimos de referirme á tú. Com que no conech per are 'ls teus judicis, ja compendrás que no hi cap la *prévia censura*. Per endevant ja m' atreveixo á colocarte en lo número dels de *poch menos ó més*. Inverteixo 'ls termes y crech ferte, aixís, justicia.

Anem á pams. M' anuncias la publicació d' un article sobre la decadencia de l' art dramátich en Espanya, suposant que 'ls escenaris de la terra están invadits per aixó que han dat en dirne *flamenquisme*. Bona idea. Pero... ó molt m' equivoco ó al indagar las causas, mes ben dit, al formular acusacions ó cárrechs, no vas prou bè segons deduheixo de lo que tú m' exposas.

Ja veurás com jo també sè erigirme en crítich quan convé, y com provo d' aquesta manera lo que vaig dirte. "No hi ha una animeta, per vulgar que sigui, que no sápigam, pugui, ó s' atreveixi á criticar lo d' un altre. Somhi.

* *
Dius tú: "A aqueixos autors que 's dedican á cultivar semblant género, á aqueixos que 'ns infestan lo teatro ab las sevas patotxadas y *gastaments* escénichs, seria cosa de pegarlos fort, molt fort perque escarmentin y no hi tornin". Me sembla, Benet, que vas malament. Sabs que 't deya jo l' altre dia?... Que l' escriptor *públich* es *públich* perque escriu per l' *idem*; y lo que principalment deu *procurar* al donar á llum las sevas obras, es que aqueix conjunt que 'ns afalaga, aqueixa massa anónima que no per ser tal deixa de ser lo grupo decissiu, y que conta ab la suprema rahó de la forsa del número; aqueixa forsa qu' ecserceix de jutje definitiu en tot éxit, accepti, compri ó assisteixi com á bon pa-

gano á tot arreu ahont hi hagi una demostració de l' art. Y torném ab aixó al positivisme, que avuy te semblará ridícul; pero que demá se t' imposará ab una forsa aterradora.

Dius que la major part d' obras de género de *moda* son altres tants fracassos artistichs, y jo opino lo contrari. Teatro vuyt y gloria plena, ni li val á cap autor ni li convé á una empresa. Lo mon es un negoci variat, pero un etern y complert negoci. Tots los nostres actes suposan una aspiració, y las aspiracions mes lógicas son aquellas qual fonament está en la necessitat de viure, ó millor dit, de la necessitat de fer per poguer viure. Aixís, la aspiració mes utilitaria, tal vegada resulti la mes lógica de totas. Deixém apart las exageracions.

Donchs bè: sentém que una empresa accepta una obra bona; pero 'l públich no hi acudeix. ¡Obra á terra! Lo qui 's fa empresari, ¿per qué se 'n fá? Pe 'l lucro, per *guanyarse* la vida. ¿Qué se li endona á una empresa d' un ó d' altre género si 'n trova algún, qualsevol per fer farrolla? Y ¿qué redimoni de culpa donarás á un autor, á qualsevol gat dels frares, qu' ab condicions per ferho y pregat tal volta perque ho fassi, se dedica á escriurer obras de *lliga-cama* per' munt, si ab aixó consegueix guanyar lo nostre pá de cada dia?

Es lo que 't deya dels exemplars de una obra que fassis: ventne molts y déixat de cavorias.

* *
¿Qui té la culpa, donchs? preguntarás. ¿Tinch d' atacar al públich, quan aquest mostra predilecció per aqueixa *peste*?... No: lo públich es inviolable; no t' emboliquis; deixal fer, ves allí hont te márqui. Y si es precis escriurer obras de *cama* y 't vols guanyar la vida, fesho. Y encare t' aconsellaré més: tal vegada no sería desacertat, que,—si ho fas y cridan al autor,—te presentis á la escena completant lo quadro, arrodonint l' efecte. Aixecat 'ls pantalons y surt ensenyant las pantorrillas. ¡Tens una ovació segura! Fins aquí no veurás ahont vaig ¿Oy? Jo tampoch. Pero... espera un altra carta.

ANTÓN PAGÉS

COSAS DEL TEMPS

¡Tot son evolucions! ¡quant esquerpa era La vella d' aquell quento, que 's planyía De la terrible Parca y no volía Morirse may, somiant ab la fal-lera De viurer sempre, la única manera De veurer cosas novas cada día! Vingué l' any trenta cinch y ab ironía Contra 'ls convents la veu del poble impera.

¿Qui á lo poder de la corrent se oposa? D' un fort despit mal contingut, en aras, Tot s' enfonsá ab cridória imperdurable; Y, avuy, ja ho veuhem; tranquils com si tal cosa, Quan plou en la ciutat, vestint de frares Passejém lo modern impermeable.

FRANCESCH MARULL.

QUI MES ENRAHONA...

À LA SIMPÁTICA F. M. Y B.

Diu la Francisqueta
qu' ella es molt formal,
y que los seus actes
ningú 'ls pot tatxar;
y per xó critica
á tot lo vehinat;
de tothom diu pestes
sense tret ni trau;
aquest, si estalví,
l' altre, com s' ho fa
per gastar cinquenas
com si fóssin rals;
si aquell llensa 'ls quartos
fentne caritat;
si á casa la Pepa
mal pintat n' está;
si la cuyna es bruta
y 'ls plats per rentar;
si menjan patatas,
fideus, ous ó carn,
guisats ó monjetas,
peix ó bacallá.

Diu que la Manela
porta frabalans,
pero que li costan
molt poch de guanyar;
que la Rosalía
retira molt tart,
y fins que la Rosa
ja sab ahont t' el cau.
Ella no perdona
á n' als xichs ni als grans,
fadrins, nens y nenas,
viudos ni casats.

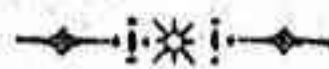
Y á cá la modista
tè un compte atrassat
de moltes cosetas
que no pot pagar.
Y aixó que fa mesos
que empenyada está
de quatre faldillas
y un vestit de say,
d' un jipó y cotilla
sis mitxas y un sach,
mantellina y bollos
y molts frabalans,
corbata, arrecadas,
lo bano y prisats,
y altres mil objectes
á distints marxants.

En quant á sa historia,
tothom molt bè sab
qu' abans de casarse
ja va relliscar,
y després á causa
de certs entrebanchs
son marit los cuyros
li sol adobar.

En tot trova taras
qui tarat está.
Qui més enrahona
es qui ha de callar.

RUCH NAFRAT.

TEMPS VARIS

I.

Ahir fresca com l' arbreda
y ab lo cutis sonrosat
vas encendrer dins mon pit
un foch que 'm don' malestar.
¡Oh ditxós! mil cops ditxós
d' aquell mortal benhaurat
que puga ta ma obtenirne
puig que un rich tresor tindrà.

II.

¡Victoria canto! victoria!
puig que per fi já he lograt
lo que jó tant desitjava,
¡Voleu fortuna més gran!
Dona guapa,, fidel, rica,
amable com cap n' hi há,
si fins me sembla impossible
tenir tal felicitat.

III.

Volen més pega senyors?
la que jó vareig pensar
qu' era un model de virtuts
donchs res d' aixó may ha estat.
¡Fieuse del mon! Fieusè
d' aquest sèr tant vil y fals.
¿Qui vol comprarme... la dona?
Qui la vol hasta de franch?

MUT-XERRAIRE.

ENTRE CASSADORS

—¡Oh, per cassera famosa
la mèva de fa tres anys!
Figureuvos que m' estava
sota d' un roure á l' aguayt
quan veig venir...

—¿Una guatlla?

—¡Cá! un águila, pró tan gran
que va estar més de mitxa hora
passant per sobre 'l meu cap.
Jo sí que carrego 'l arma
ab dotze balins y... ¡pam!
li clavo 'l tret.

—¿Y va caurer?

—¡Qu' havia de caurer! ¡Cá!
Torno á carregar, li apunto...
li tiro altre tret, no cau;
y allavors com no 'm quedavan
més balins, desesperat
m' enfilo al roure y carrego
la escopeta...

—¿Ab que?

—Ab aglans

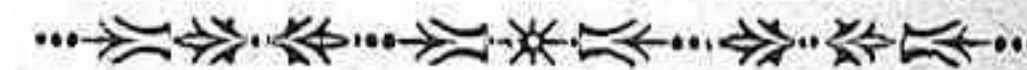
Tiro un grapat de vegadas
fins qu' al últim ja cansat
desistía de matarla,
quan veig que l' águila cau;
m' hi acosto y la trovo morta.

—¿Dels teus tiros?

—Si, un aglá

que va entrarli dins la boca
y de cop la va ennuagar!

M. E. FORTUNY.

DIALECH

Cullit al vol, de vritat:
—LA TOMASA avuy he vist
y estich d' ella enamorat;
poch abans estava trist,
y al agafarla, ¡Recrist!
¡quina alegría m' ha entrat!
—¿Sent de las donas contrari,
ab lo que 'm contas, Macari,
devía ser molt bufona?
—¿Joab las donas?... ni pensarhi!..
si 't vull dir lo setmanari,
que 's publica á Barcelona...

B. O. IX.

PARALELO

Al toparse duas onas
'prop las costas de Garraf,
Se digueren: —«Ma germana,
»¿Voldrías dirme ahont vas?
»—¿D' hont vens tú?
»—Jo de la platja.
»—Donchs, jo are me n' hi vaig.
»—Que 't guardi Deu, germaneta.
»—Qu' Ell no 's cansid' ajudart'..
Ab un bès se despediren
Y may més s' han enconrat.
Aixís passa ab las ideas;
Venen unas, y altrás van.

JAUME ROIG Y CORDOMÍ.

RONDA

En Miquel enamorat
estava de la María,
xicota que contaría
la seva mateixa edat.

No habentli ella may dit ré
ell ni parlarli gosava,
molt menos quan li semblava
qu' ella no hi vindria bè.

Obligat per la passió
li era impossible olvidarla
y d' anar á demanarla
prengué la resolussió.

Sens ja més titubejar
y sols pensant ab la nina,
tot de prompte 's determina,
y á 'n als pares va parlar.

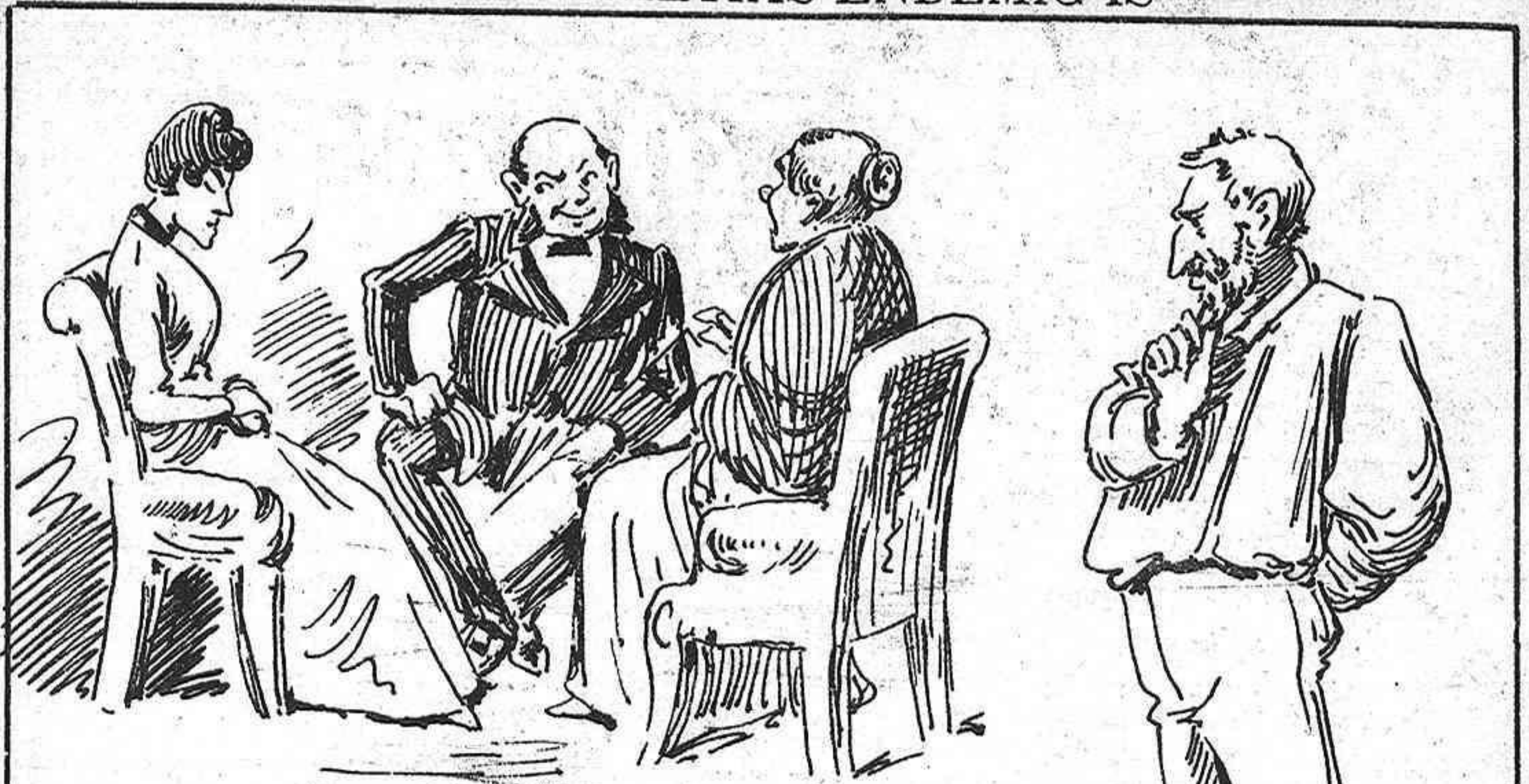
—Soch solter, mos fets m' abonan
y ma fama es ben sentada;
la seva filla m' agrada,
végin donchs si me la donan;

per més que 'l presentiment
tinch, encar qu' aixó m' humilla,
de que sa preciosa filla
'm mira un xich malament.

—No esperava tal afront,
diu lo pare encès com all;
y 'l qu' es son ull de cristall
demá 'l torno á don Ramón.

ANTONET DEL CORRAL.

MALALTIAS ENDEMICAS

—Vomita.. escup... L' hi asseguro
que m' ha ben tret l' alegria.
—No ho sé, pero juraria
que s' ha fumat algun puro.

Quin remey jo trobare
que 'm proporcioni dinè?

—No s' hi sent punxadas?
—No.
—Y de gana?
—No me 'n sobra.
pero noto que s' m' obra
y 'm fa molta cuisèd.

No farà ni bè ni mal;
pero hi faré un capital.

CARRERAS

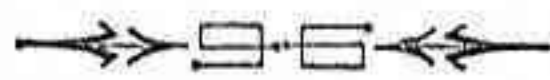
D' adrogué á gobernadó;
tè una dona de mistò!

Tenia honra y rés més;
ara tinch honra y dinés.

Diu qu' es molt rich y marqués
pero me 'n deu vint y tres.

CLAIRVAUX

A nova presó á hont ha sigut conduhit lo jove duch d' Orleans es una antiga abadía de la Ordre de Citeaux, fundada en 1114 per Sant Bernat.

Aquest sant no tenia allavors més que vint y cinch anys y va fundar la abadía en una vall infestada de lladres que s' anomenava Gíngebre, en la diócesis de Langres, y que desde llavors va anomenarse Clairvaux que vol dir de la llum ó de claretat.

No va haverhi obstacle ni privació de cap mena que no sufrís lo fundador de Clairvaux, arrivant á tant la miseria de la comunitat que va veurers reduhida á menjar eura bullida.

No váren desmayar may aquells héroes y l' oració 'ls hi servía d' antídoto per las sevas angustias y aixó qu' entre ells hi havia bisbes, arquebisbes y hasta prínceps reials que havían abandonat las comoditats de la vida per la de penitencia y mortificació baix la rigurosa regla de Sant Benet.

Atrets per la fama de sas virtuts varen ser tants los prossélits que váren acudir que l' abat Bernat cedint á instancias dels seus religiosos, va construhir altra abadía major, á l' entrada de la vall.

Sant Bernat va morir en la seva santa casa en 1153. deixant 700 religiosos en lo monastir qu' havia fundat.

En temps dels primers sucesors de Sant Bernat va alcansar la abadía de Clairvaux la preponderancia del seu esplendor, extenentse sa jurisdicció á més de 50 pobles y llochs. L' abat mitrat disfrutava de casi totas las prerrogativas episcopals y tenia á sa obediencia 800 casas de la Ordre esparramadas per Europa.

En lo segle XIII, Clairvaux vá adquirir un desenvollop extraordinari, poblantse d' establiments industrials y agrícols de tota mena. Los seus vins van adquirir gran fama y es célebre la tina de Clairvaux, rival de la de Heidelberg que contenia aproximadament 2,400 hectólitres de ví.

En 1789 va ser suprimida la abadía de Clairvaux al igual que las demás comunitats religioses.

Després de la revolució los vastos edificis de la famosa abadía váren ser destinats á penitenciari y avuy encara constitueixen una casa central de detenció qual població penal es per terme mitx de 1,650 homes y 550 donas.

Aquesta presó es un gran establiment industrial que conté varis tallers, en los que los confinats se dedican á la fabricació de panyos, merinos, teixits de seda, flassadas de cotó y de llana, &., & Hi ha també tallers de llensos y guantería, quals productes son molt estimats.

Las donas que no tenen ofici determinat s' dedican segons sas aptituts al arreglo y llimpiesa d' habitacions y roba.

Aquesta es á grans rasgos l' historia del lloch qual antiga celebritat ha despertat la casualitat d' aubergar al Delfí de Fransa, fill del comte de Paris y duch d' Orleans.

¿L' heu vista?

I.

¿Heu vist may la Cinteta,—la perla de Manlleu, la de las róssas trenas—y nacaradas dents, com cada matinada,—tant bon punt lo sol neix entr' obra las ventallas—del seu finestronet y rega la planteta—que creix en joliu test?

¿L' heu vist com posa l' aygüa—al cautiü aucellet que canta dins la gábia—cansons com la següent:

«Be podias deixarme,—ser lliure ¡mala pell!
»qu' allá dalt la montanya,—m' anyoran mos fillets
»y jo no puch donarlos—ni consols ni aliments,
»y s' morirán de gana—y s' glassarán de fret?

¿L' heu vista alguna volta—pentinar sos cabells, mentre qu' ab llum prodihua—los daura 'l sol naixent?

¿Heu vist á la Cinteta?...—¿Que no l' heu vista, dihéu? Donchs si per cas conéixerla—ó véurerla voléu, á marxas dobles, ¡apa!—¡á Manlleu falta gent!

II.

¿Perqué ja la Cinteta—no surt los dematins, á admirar com s' aixeca—lo sol boscuria endins, ni rega ja sa planta—que s' mort en test joliu?

Perqué no posa l' aygua—al aucellet que trist sols canta en cansonetas—sas penas de cautiü?
¿Es que d' amor ferida—plorant dins de son niu, aufega allí sas penas—sense gosar sortir?

¿No ho sabeu? Enteréuvosen—que jo ho hi fet aixís. Alseus de matinada,—pujeu dalt del carril y apa! á Manlleu *frianito*.—¡Ja hos ho diráu allí!

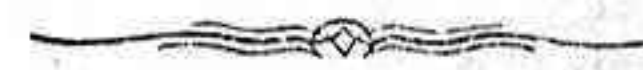
III.

Mes si per cas anarhi—no hos vingués gayre á tom, no hos moguéu pas de casa—que ja os los diré jo los mots que de la Cinta—serán contestació.

«¿Voléu saber per que ara—no 'm llevo ja dejorn,
»ni surto á la finestra,—ni veig neixer lo sol
»y la planteta s' seca—y l' aucellet s' mort?
»¡Carám de gent aquesta!—¡que tafaners que son!
»No faig aquestas cosas—per la sencilla rahó
»de que ara la fresqueta—no agrada gens ni poch,
»y mes gust qu' escoltarse—dels aucellets, cansons,
»y mes gust qu' olorarne—las bosquetanas flors,
»me plau arreplegarne—del meu llit la escalfor
»la proba es convincenta—¡m' hi estich fins á las nou!»

M. RIUSEC.

¿Cara ó creu?

Fosca, reixas, vellesa, guerra, caos, mort, maluras, feblesa, goig perdut, odi, vilesa estupidés miseria:

aixó es la esclavitut.

Llum, espay, joventut, pau, armonía, vida, salut, vigor, felicitat, amor, grans sentiments, geni, grandesa:

aixó es la llibertat.

ABEN-YASUNG.

MEMORIAS D' UN BOLERO

CAPITUL XI.

Va seguint la correspondencia explicant la terrible batalla que sostingueren quatre bonas mossas

20 Mars 1883.

Leonor, estimada amiga:
l'afecte que 't duch m' obliga
á contarte pás per pas,
de ma vida las *escenas*
no exentas de dols y penas,
com per son transcurs veurás.

Veient que als homes engresco
y que sempre *llanuts* pesco,
totas las del cos de ball
me tenen tanta malicia,
que comentan ab delicia
mos *actes*, fentne escandall.

Pero la que més se tira
á criticarme, es l' Elvira,
la *fulana* de 'n Pujol;
puig com sab qu' á n' ell li agrado,
d' aixó li vé tot l' enfado;
¡perdre al *pollito* li dóll!

Més jo que trevas no miro,
y tan sols per l' or suspiro,
com que sé que va *calent*...
de butxaca aqueix *fulano*,
'l *trastejo*, l' entabano
y 'l *volto* continuament.

Prou sé que feta una fiera,
veient buyda la ratera
ella tirarà 'ls seus *plans*;
més *jojol* que no soch manca,
y si per cás m' entrabanca
tastará las mevas mans.

Sent tan alta y jo petita
no 'm fa por, quan se m' irrita
unglas tinch y bon fitbló.
¡Ay, Leonor! qualsevol dia
del Plá de la Boqueria
ne farém *Exposició*.

En Palull me te intranquila,
sé que de aprop me vigila,
me vol portá al tribunal;
y com d' espurguirme prova,
m' ha fet dar aqueixa nova
per un trist municipal.

¡Quin escándol si aixó feyal!
«Li dirian:—¿Que no hi veyá?
«per fe 'l noy es massa vell.
En fi, que fassi 'l que vulga,
si m' arma alguna *trifulga*
ningú hi perderá mes qu' ell.

Molt furiosa está la mare;
dar un que senti al meu pare
se proposa, ¿sabs per qué?
Perque algú n diner li oloca
y ha sabut qu' una *senyora*
de *tomo y lomo* 'l manté.

Ahí 'm deya:—«Mira 'l *dropo*!
¡lo gandull! ¡ay d' ell si 'l topo
y no 'm paga lo que 'm deu!
li donaré una sumanta
que si tant petit l' aguanta
ja será un volguer de Deu.

Leonor, aixó no m' agrada,
per un cantó bescantada,
per l' altre 'l *tipo* Palull:
la mare somniant venjansa...
si l' uracá no s' amansa
crech que me 'n veuré un *eu bull*.

Pero qué hi faré? ¡paciencia!
surti lo que surti.

HORTENSIA.

3 Abril 1883.

Já s' ha comensat la gresca,
amiga Leonor, já hi som;
ahí á davant de tothom
que passaba per allí...

Cuasi enfront del *Circo-ecuestre*
sota mateix d' un fanal
elétrich, una campal
batalla vam sostení

la mare, l' Elvira, jó
y una que 's diu Enriqueta...
te dich, que fou una feta
que molt temps recordaré.

Varem aná á Novetats;
l' Elvira qu' es atrevida,
me vá esperá á la *sortida*
y mala *entrada* tingué.

Jo anava ab la mare; ella
ab l' Enriqueta, ens seguien,
y no sé lo que dirian
ab veu alta, que la gent
ens miraba —¿Aixó tenim?
Esperat, va dir la mare,
li vaig á desfer la cara.

—Jo també y apa; al moment
sense dirnos cap paraula,
ens arrapém com llagostas
á escarmentarlas dispostas
sense po' als municipals;..

¡Quina lluyta! ¡quin deliri!
¡quins bufechs! á la Enriqueta
ab la clau de l' *escaleta*
li vaig rompre tres caixals;

L' Elvira quedá com morta...
molts cabells per allí terra...
are que 'm fassi la guerra
já sabrá com n' ha sortit.

A la casa de *socorro*
vá portarlas en *Ronquillo*,
nosaltres al *cuartelillo*
várem passá aquella nit.

L' endemá tots los diaris,
ne varen fer gacetillas
explicant las *tercerillas*
que feyam donantnos *drop*;
y si bé los noms callava,
tothom del mon ja sabia
la *rinya* de qué venía,
¡No hi tornaré un altre cop!
Y prou, que 'n Pujol m' espera
t' amiga,

HORTENSIA CIRERA.

JOSEPH M.ª CODOLSA.
Continuará.

QUENTOS

- ¿Quina enfermetat té 'n Lluís?
—No ho sabém.
—¿Als quinze dias d' estar al llit?
—Creym que será la verola, pero 'l metje no acaba
de decidirse.
—¿Donchs qu' espera?
—Espera á veurer si 'l malalt quedarà picat.
- Escolta, Joan,... M' has de serví de padrí.
—Per casarte?
—No; per desafiarme.
—Quin susto m' havias donat!...

- Un noy pregunta á sa mare:
—¿No es vritat, mare, que 'ls soldats son noys com
jo?
—¿Perqué?
—Perque tots van á passeig ab la sèva ninyera.
- Un vell de 80 anys es condemnat á 30 de presiri.
—Gracias, senyor jutje, diu tot plorant.
—¿Perqué?
—Perque li agraeixo 'l seu propóit de ferme
viurer fins á cent deu anys.

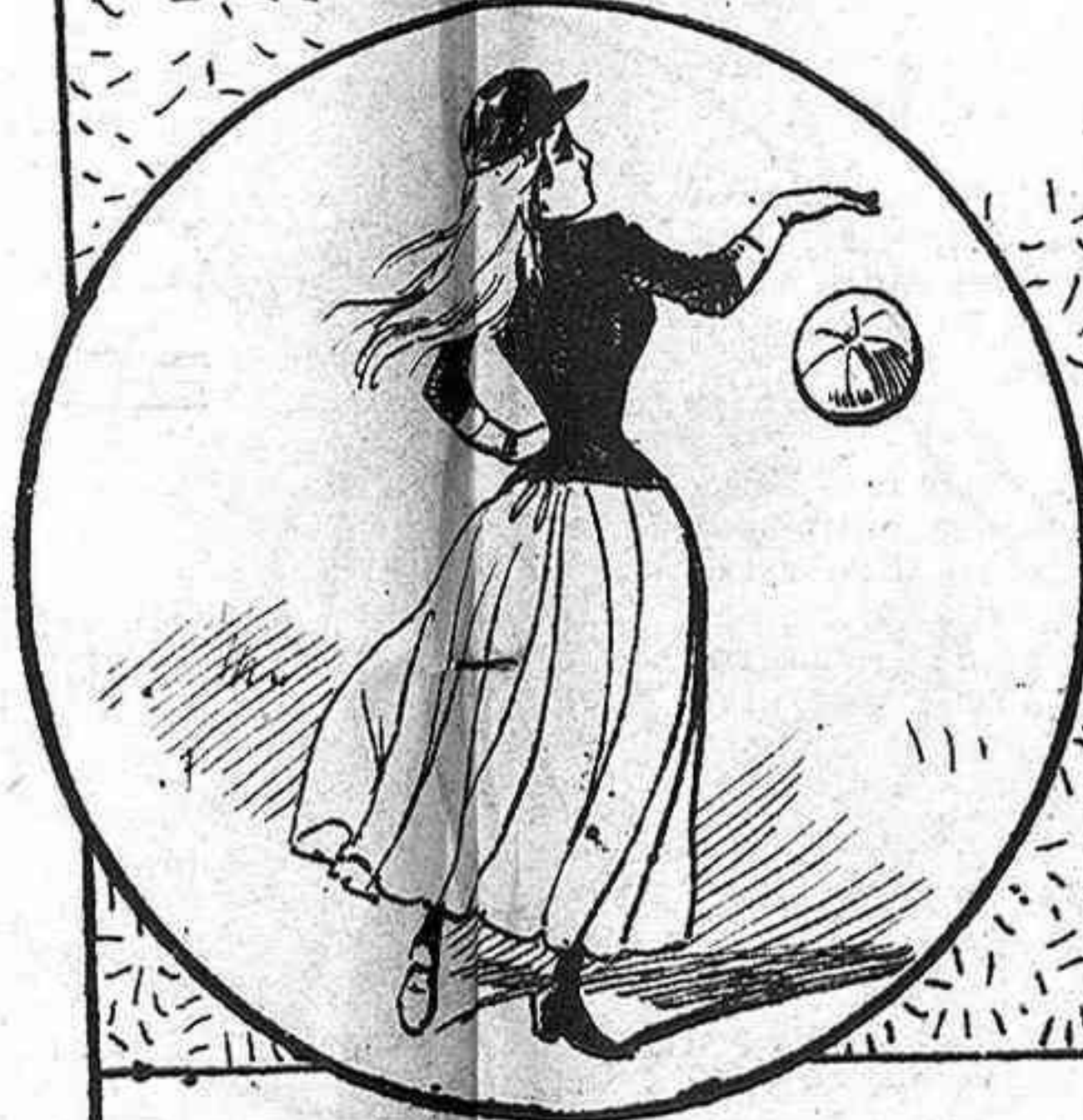
AMADEO.

L' he vista quatre vegadas
 y no trovo la rahó
 de ferne tantas bocadas...
 La que 'm ven las arangadas
 diu que més li agrado jó.

L' has sentida?
 —Una vegada
 en La dama... y 'm pots creure:
 desde llavors no puch veure
 cap dona que siga honrada.

Desde que li he vist lo *Demi-Monde*, que no vull torná al Conservatori..
 seguiré sent parayguas per ca 'n Cuadros.

NOSTRE RETRATO

Avuy ha tocat lo torn á la eminent actriu italiana Eleonora Duse, que vingué á nostra capital ab una fama envejable, pus se la colocava á la altura de las primeras actrius modernes.

En las pocas representacions donadas en nostre Teatro de Novedats, ha quedat sentada la justa fama de que venia precedida, pus se l'ha reconeguda com la iniciadora de una nova escola, tant artistica com realista y exenta de inverosimilituts.

Teatros

PRINCIPAL.—Lo *Demi monde* de Dumas (fill) ha sigut la última obra posada en escena, lluhintse com de costum en la interpretació de Susana, la senyora Tubau, pus sabut es que dit personatge es un dels mes favoritos de son repertori.

Los senyors Amato y Peña, la secundaren ab acert.

Fins lo dia 5 d' Abril permancixerá tancat lo teatro á causa de los preparatius per la obra d' espectacle, original del senyor Palencia, titulada: *España* pera la qual lo mestre Caballero, está component la música.

Segons noticias será presentada ab verdader luxu.

LICEO.—Ab mol bon acert la Empresa ha acordat fer rebaixa de preus, per ser las últimas representacions que 's darán del ball *Messalina* y ab tal motiu se veu més concorregut que anteriorment, fentse aplaudir la primera pareja Rossi-Spadalino en lo difícil *paso á dos*.

Per torna á dit ball, se representa además l' expectacle (si aixís pot anomenarse) *La mouche d' or* que segons diohen, á Paris ha tingut extraordinari éxit, pero que per nosaltres ha resultat ser una *papa*. De tots modos com qu' es de més á més, lo públich si bè no ho aplaudeix no ho censura.

Lo dimecres estava anunciat lo benefici del senyor Spadalino, en lo que se devia estrenar un nou *capitxo* ballat ab la célebre senyora Rossi.

ROMEA.—Lo dissapte va tenir lloch en la present temporada l' estreno del *Judas* ab un plé á vessar en las regions elevadas y una bona entrada en platea y palcos.

De la execució, *cosí, ... cosí...*

Lo diumenje tarde y nit, *Judas*; á la tarde la concurrencia era un barril d' arengadas, á la nit bastanta, á pesar de lo desapacible del temps.

Lo dilluns lo benefici del senyor Pinós del que no va poder queixarse.

Lo dimars, *Rey y Monjo*; penúltima corrida d' abono.

Dimecres, *Judas* altra volta ab magnífica entrada y *Judas* anunciat per aquesta nit.

Lo dilluns próxim benefici de donya Adela Blanca ab *Vida alegre y muerte triste* y *El padrón municipal*.

No hi faltará concurrencia.

NOVEDATS.—*Pamela* de Goldoni, *Olette* de Sardou y *Demi-Monde* de Dumas son las tres obras que en la última setmana 'ns ha representat la senyora Duse, ab extraordinari éxit.

La ignocenta *Pamela* sortí de boca de la senyora Duse carregada de filigranas. No es possible més candor.

En *Olette* 'ns pinta Sardou, la dona que un copestraviada, sent un verdader arrepeniment y deliri per l' amor de la familia, y tant en la escena ab lo seu marit que la recrimina per sa vida llastimera, com en la de la sua filla que per lo jurament abans contret, no li pot declarar ser la sua mare, son escenas las dos que bordá en tots sos detalls la senyora Duse, obtenint una justa ovació.

Molt bé lo senyor Ardó. A aquest artista cada dia se li observan novas condicions dramáticas que 'l colocan entre 'ls primers actors que han vingut á visitarnos.

Lo resto dels artistas 'ls acompañá molt dignament, fentse acreeadors á la admiració del públich en l' escena de la disputa en lo tercer acte.

Lo decorat molt sentím que dirho, detestable.

En *Demi-monde* també la senyora Duse se remontá á una altura incomprendible. Verdaderament molt penós li es te-

nir que lluytar ab la cruel enfermetat que la postra la major part de dias, y además ab lo recort d' altrás eminentes actrius, pero apesar de tants grans inconvenients, en la interpretació de Susana ne sortí sumament victoriosa.

Lo senyor Ardó á no recargar tant alguna escena, com per exemple lo del final del acte segón, ne faria una creació.

Ab tot es lo primer Olivier qu' hem vist.

Molt bé també lo senyor Zampieri en lo de Raimondo. Los demés artistas regular.

Dimars se posá en escena *Amore senza stima* de Ferrari, que volem creure, que la senyora Duse, no posseheix en son repertori altre obra tan dolenta, pus á no ser així 'ns daria sorpresas molt desagradables.

Per fortuna trobá lo públich que sáb lo que ella val, aixís com també lo senyor Ardó, pus del contrari s' estrellan ab aquell *esperpento*.

Se prepara *Le maitre des forges* á benefici del senyor Audó. Molt esperém de dit actor en lo protagonista.

CATALUNYA.—Las sarzuelas conegudas *Lo pasado... pasado*, *Con permiso del marido* y la revista teatral *¡A ti suspiramos!* han donat lloch á que la senyoreta Campos tornés á sentir aplausos, vejentse molt ben secundada.

Viajeros de Ultramar, comedia de don Miquel Echegaray, s' ha prestat per demostrar lo perfecte conjunt de la companyia en aqueixa classe de obras. Ab tot, com la obra no es de las bonas, pus apesar de sos molts xistes se fá molt pesada, no creyém s' aguanti molt temps en los cartells. En la direcció s' hi veje l' acert del senyor Manso. Lo senyor Palmada si no recargués tant son paper nos agradaria més, pus trobém que presenta massa caricaturésch son paper.

Segueix activantse la sarzuela de gran espectacle *La Cruz blanca* pera la que sabém no ha planyut cap gasto la Empresa.

Pera divendres s' anuncia lo benefici del mestre director senyor López ab escullidíssima funció.

No hi faltará concurrencia.

GAYARRE.—La ópera *Carmen* ha obtingut en aquest teatro una molt regular execució distingintse en primer terme la senyoreta Huguet que en l' ária del tercer acte, obté totas las nits una ovació. Ab molta satisfacció observém en dita apreciable artista, visibles progresos y que á no dubtar, si segueix perseverant en sos estudis, té destinat un lloch envejable en l' escena lírica italiana.

La senyoreta Carafa encarregada del paper de protagonista, la que per primera vegada desempenyava tant difícil personatge, ne sortí victoriosa, lluhint sa preciosa veu en l' americana del primer acte y duo del quart. Vestí ab verdadera propietat, per lo que mereix nostre més sincer aplauso.

Lo senyor Ventura en lo de Escamillo estigué molt discret, no descomponent lo bon conjunt y fentse lhi repetir la preciosa cansó del segón acte.

Lo senyor Tromben, molt desigual. A no esmenarse aquest artista en la *nota* dramática, poca carretera farà, pus sempre se desconcerta ab sas exageracions.

Coros y orquesta regulars, mereixent un aplauso lo mestre senyor Subeyas Bach dats los escassos elements que conta.

Pera avuy está anunciada la primera representació de *Gli Ugonotti* en la que per favor expecial á la Empresa, s' ha encarregat la senyora Ferreti del paper de Valentina. Atrevida 'ns sembla tal con l'escendencia pus com no es de sa categoria, pot surtir perjudicial per abdós parts.

Celebrarém lo bon éxit.

TIVOLI.—La única novetat ocoreguda, ha sigut lo benefici del senyor Molgosa que dat la magnífica entrada y moltissims regalos que rebé de sos admiradors, deu estar molt completament satisfet de son notable éxit.

Verdaderament hi ha botiga en lo carrer de Fernando, que no posseheix tan género. Lo felicitem de cor, pus aixó demostra las moltas simpatias que ab son carácter sab conquistar de tothom.

Segueixen los preparatius de *La Virgen del Mar*.

CIRCO ALEGRIA.—Seguint indisposada la senyoreta Montes, la Empresa s' ha vist precisada á contractar á la reputada tiple senyora Dorinda Rodriguez.

Ab motiu dels ensajos de las obras per aquesta artista é interin se reforsa del tot la senyoreta Montes, lo teatro permancixerá tancat fins lo dissapte próxim.

Celebrarém que la reapertura y la nova tiple siguin la *pedra filosofal* que ab tant just motiu, te de buscar la *sacrificada* empresa.

MARIS

No n' estigaš may cofoy
de mes que tants xascos dona;
aquest mes si fos persona
fora tancat á Sant Boy.
Si 'l cel veus de núvols plé
no es per xó cap senyal d' aygua;
pero pren sempre 'l paraygua
šins veyent qu' está seré.

La aplaudida actriu D.ª Càrme Parreño bastant millorada de sa malaltia, anirà á passar alguns dias en lo camp per indicació facultativa, podent tornar á presentarse en escena próximament.

Celebrém de cor la millora de tan notable artista.

Recomaném als actors y actrius d' escola *Odeonca* vajan á veurer y sentir á la Duse y sabrán com volen lo drama los que tenen bon paladar artístich.

No es ab crits y contorsions com s' interpreta la vritat ó realisme dels actes de la vida, sino ab naturalitat y talent sense lo qual sols se conquista l' aplauso del públich ignorant y grullé.

Lo senyor E. Sala que colobra en lo nostre periódich y en alguns altres, es un *mossega* literari pus va remetre una poesia que várem insertar en lo nostre número passat y ha resultat ser un fragment d' un juguet cómic, titolat: *Nuvol d' Estiu* de J. Casellas y M., estrenat l' any 1883 ó 1885.

Senyor Sala, dòngui una abraçada á LA TOMASA perque aquesta no 'l vol veurer més.

A jutjar per lo que diuen alguns diaris será cert que lo rector de l' Universitat té cabras.

En un setmanari de la setmana passada várem veurerl' rodeijat d' aquellas bestiolas formant un idili que feya agafar ganas de beurer llèt.

Feya molt bonich!

Lo *Centre popular* de Sant Celoni ab un acte de filantropia que l' honra, ha dat á coneixer quant poden esperar los pobles d' aquestos Centres si los individuos que 'ls componen practican la caritat com n' ha dat mostra lo *Centre popular* de dita vila.

En motiu de la trista situació qu' atravesava aquella comarca ha repartit lo centre citat un pá de pesseta y quatre picotins de monjetas á quantas familias obligadas per la necessitat s' han vist precisadas á acceptar lo socorro.

La nostra enhorabona als sócios del Centre popular de aquella pintoresca vila.

Felicitem á la empresa del Teatro de Novetats per lo bon acert en publicar l' argument de totas las obras en las quals ha de pendrer part la eminent actriu senyora Duse.

Aixís lo públich compendrà més la perfecta execusió de dita actriu.

La setmana passada vam llegir en certa revista teatral *esquellesca* que aconsellava s' anés á veurer l' espectacle Edison que ab tant de éxit s' estava executant en lo teatro Circo Alegria. Pus bè, sápigam que are encara es la hora que no s' ha estrenat res de fonógrafo y per lo tant sobra lo del éxit y també sobran los comentaris.

Ja va está inspirat al batejarse ell mateix ab tres enes.
Trinitat de nulitats!

Sabém qu' es esperada ab verdadera ansietat la companyia Duse en Madrid en vista dels justos elogis que li ha prodigat la premsa d' aquesta capital.

Ab tal motiu l' abono obert en lo *Teatro de la Princesa* está casi complet.

Apa senyor Cañete; Agafi la ploma y contra la corrent, qu' es del modo que acabarà de ferse *cèlebre* després del gran éxit de *La prensa del Lagar*.

A Málaga y al Masnou diu qu' ha aparegut en los tarongers una plaga que se 'n diu: *la goma*, la que causa molt dany á la cullita.

Aquesta plaga temps fa que la tenim á Barcelona fixantse en los principals carrers com lo de Fernando, principalment los dias de festa y hora de missa.

Si l' insecticida que vol aplicarse fa efecte, ja 'ns farán lo servey de proporcionárnosen una mica.

Recomaném á nostres lectors lo projecte de una *Associació de la Joventut Literaria Espanyola* quals bases publica lo apreciat setmanari festiu *Madrid Alegre* en lo número 23 corresponent al 8 de Mars passat.

Lo citat projecte que creyém farà fortuna, lo suscriu una comissió ventatjosament coneguda del públich.

Lo profetich revister de *La Publicidad* va dir que la sarsuela *Los cuatro tambores* s' aguantaria molt temps en los cartells.

Y efectivament... no s' hi ha vist més.

Quanta penetració y quan tacto artístich-literari!
Que se le dé!

Llegim en un periódich de Madrid:

«Según parece, el arreglo de la comedia *La prensa del lagar*, rechazado estrepitosamente en el Teatro de la Comedia, era cosa de D. Manuel Cañete, de la Real Academia Española.

Lamento de veras el percance, pero eso prueba que puede uno pasarse la vida llamando autores hueros y ebenes á los que no dan en el clavo, y luego resultar el propio cosechero tan huero y ebene como el que más.

¡Y en un arreglo del francés, que es el colmo!»

En un altre periódich llejim.

«La primera representación de *La prensa del lagar*, arreglo por D. Manuel Cañete de una obra francesa en tres actos ha tenido un desdichado éxito.

El público tomó parte *activa* en la representación, pronunciando al final un veredicto condenatorio, que obligó á la empresa á tomar el buen acuerdo de retirar la obra.»

Ay carat de D. Manel! y vosté es 'l que s' ha passat la vida criticant y dant llistons als autors dramátichs?

Jo francament, desde que li vaig llegir lo sonet á *Espartero* ja vaig coneixer que tot lo talent de vosté y r'és passava pèl mateix camí.

Ay, caratsos d' académich!

Com no la va llegir avans al senyor Comelerán?

PÉRDUA

Lo dijous en lo vestíbul de *Novedats* va perdrens una bofetada com un *Castell* que á la quenta va arreplegarla un concurrent enduentsela á casa.

Lo subjecte que la va perdre diu que no té ganas de reclamarla y que qui l' hagi trovada es ben seva.

NOTICIAS MARITIMAS

En lo golf d' Higiene hi regna fá días un temporal horrorós.

Un vent fresch de M. y B. ha causat ja varios naufragis.

Entre las rocas s' hi veuen varios barcos estrellats entre ells la corbeta *Bánus*.

Lo remolcador *Escudero* fent deu planxas per hora va arribar tart al socorro dels náufrechs.

N' ha sortit plé d' averías y hasta processát.

Lo pailebot *Babiloni* al veurer que baixava 'l barómetro y 's posava lleig lo temps va allargar lo *Trinquet* y l' *Escandalosa* y va dar la popa al vent.

S' ha fet á la vela carregat de pretensions lo vaporet *Eco de la Semana*.

Los inteligents judican que naufragará abans d' arribar á la farola del Llobregat.

Es un barquet pintat per emblanquinadors y tripulat per mariners d' aygua dolça.

En la bandera de matrícula hi porta dugas orelles descomunals y en la de consigna dugas més.

L' han despatxat A. F. P.

Segóns várem anunciar oportunament, ha tornat á embarrancar lo vapor *Santa Cruz* capitá Palencia.

Arriat tot l' aparejo quedará lo barco varat fins qu' anirá lo Remolcador de gran potencia *España* que 'l treurá á flote (si no 's rompen los cables).

Lo berganti: *La prensa del lagar*, botat al aygua en l' Astillero de Madrit, s' ha amorrat de proa en la varada y ha quedat obert de costellas rompente los nassos tota la gent de cuberta.

Lo mestre d' aixá *Cañete* constructor del barco, ha sigut acompanyat á casa ab grans xiulets, y crits de ¡votall!

La Ilustració Espanyola y Americana es fácil que surti orlada de negre en senyal de dol.

Lo barco no estava assegurat d' avería grossa.

Telégramas

Sant Martí de Provencals 13, 4 tarde.—Los constructores de carruatjes tractan de felicitar á la diputació per la feyna que 'ls proporciona l' estat de las carreteras.

Fa dos dias que 's busca una tartana de prat que va desapareixer dintre un só dels mes petits

Ferrol 13, 6 id.—S' han encarregat planchas paliónicas á la ferrería "La Publicidad.

Las marcas: *Metxes revisadors y mort ressucitat*, daran molt bon resultat en aquest arsenal.

SENSE ENGALTAR Y C.^a

GALERIA DE CELEBRITATS

10 CENTIMS RETRATO

Figuran ja en aquesta celebrada galeria de retratos sobre Cartulina deguts al llápis del dibuixant especialista en aquest género Sr. Punt suspenssius, una escullida colecció en la que hi constan, entre altres las personalitats artisticas E. Mendoza Tenorio, F. Soler de Ros, J. Guerra, C. Parreño, Y. Llorens, D. Perlá, C. Martinez, L. Fons de Calvera, A. Vico, T. Edison, Y. Peral, J. Gayarre, F. Uctam, E. Laban, E. Planas, M. Matorrodona, J. García Parreño, F. Soler, T. Bonaplata, B. Galofre, F. Urgellés, A. Soler, H. Goula, T. Boró, Amadeo, F. Fuentes, M. Gambardella, Leonardi, D. García, Ll. Campos, Ll. Albert, A. Rossi, E. Duse, etc.

CORRESPONDENCIA

R. Rocavert: ¡Vol fer l' obsequi de pasar á casa 'l Director?

Anirá: Carlo Magno, J. Roig y Cordomi, Staransa, J. Puig Cassanyas, A. Rossell, Pepet del Carril, Baresa, B. O. IX., E. Sunyé, S. López, Joseph A. Torta, J. Fábregas.

Senyors del conflicte anglo-sastrinyoli, ¡Prou!

Gestus II: Lo que no 's contesta es que va al cove.—R. Estapé: En lo bressol 'ns agrada molt; la veura en lo folletí. L' altra anirá en los cos del periódich.—Ali Bey: Si va adméters ja sortirá Lo d' avuy no serveix.—V. Badias: La indole del article no fá per lo nostre periódich; dispensi De tots modos l' hi agrahim son bon desitx. Anirá l' acudit.—R. Ojeça: Ja sab si no n' hi havia cap més del Marqués tronat?

Hem rebut fins lo 11 inclussiu 27 treballs que no fan per casa.

CORRESPONDENCIA ADMINISTRATIVA.

J. B. Llansá: Rebut sellos y conforme.—P. S. Vendrell: Id., id.—J. M. Igualada: Id., id.—J. P. M. lleu: Conforme.—M. P. y F. Palafrugell: Conforme.—F. P. y S. Lleyda: Rebut lo mes de Mars. Conforme en son contingut y gracias per sos bons consells.—J. Ll. Port-Bou: Rebuda la carta-ordre y ja ho sab, disposi.—J. C. Bañolas: Contestem apart.—F. R. Manresa: Idem.—J. B. Llansá: Idem. J. F. Mataró: Rebuda la llibransa.—M. C. Calonge: Gracias de son oferiment Li remetém l' envió.—F. P. Cassá de la Selva: Dispensins, ha sigut equivocació involuntaria.

QUADRO D' HONOR

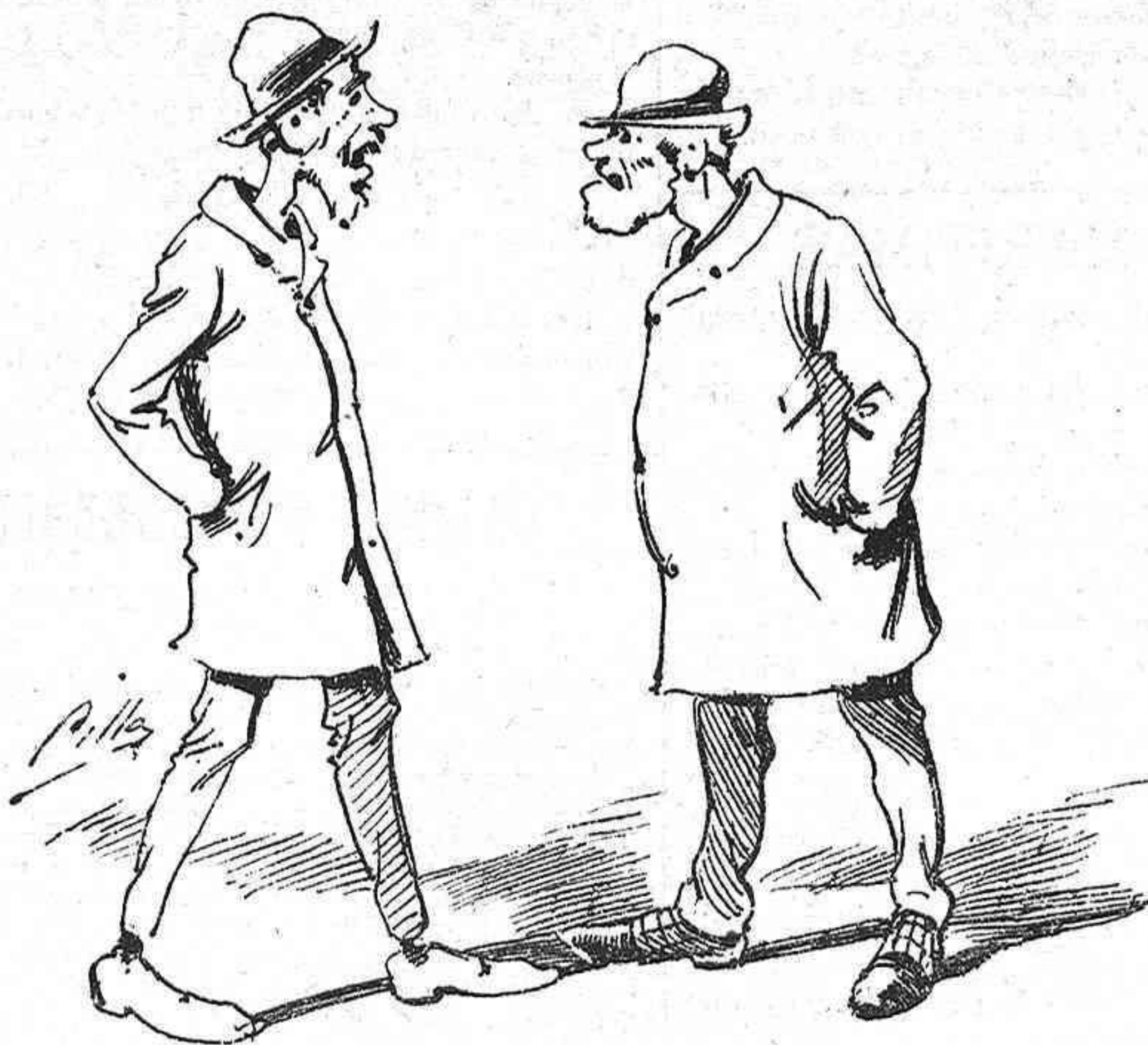
Llista de Srs. Corresponsals que fan la *sort* en la administració de LA TOMASA, en realissar sos deutes.

IGNACI GUEROLA. . . . Kiosco de la Estació. . . . VALENCIA
JULIÁ RODRIGUEZ. . . . » de la Universitat. . . . MADRID.

Seguirá.

Espavilarse senyors *taruguistas* pus sens contemplació publicarém sos noms.

DEJUNIS FORSOSOS

—Son las vuit y no he dinat;
 'm pot fè una caritat?
 —Jo li anava á dí á vosté;
 tot avuy no hi menjat ré.

SECCIÓ DE TRENCA-CLOSCAS

XARADA

Ma primera n' es vocal
 y negació la segona.
 La tersa es altra vocal
 are busca la Total
 que 's carrer de Barcelona.
 V. TESUR.

II.

Aliment ma prima es,
 ma segona musical
 y la tot en general
 ho usan molt los forners.
 J. FIVALLER.

TRENCA - CAPS

Pau Grif
 sastre de la real casa

Combinar aquestas lletres de modo
 que donguin lo nom de tres pobles de
 Catalunya.

JAUME VILAGELIU.

GEROGLIFICH

×
 ::—:
 LOO
 GOMOO
 OOO

JOAN Y CLOTILDE.

COMBINACIÓ DOBLE

.

Sustituhir los punts petits ab lletres,
 de modo que llegit horizontalment
 dongui 'ls següents resultats: 1.ª ratlla,
 ball; 2.ª apellido; 3.ª prenda de senyora
 'n plural; 4.ª tots los mesos ne tenen;
 5.ª per Sta. Llúcia ni ha; 6.ª classe de
 roba; 7.ª instrument de cuyna; 8.ª mol-
 tas bestias ne tenen, (pero en plural).
 9.ª prenda de vestir.

Sustituhir los punts grossos de ma-
 nera que llegit verticalment dongui lo
 titol d' una sarzuela castellana y hori-
 zontalment digui lo següen: 1.ª poble
 catalá 2.ª flor; 3.ª los adroguers ne gas-
 tan; 4.ª algunas donas ho son; 5.ª algu-
 na bestia ho es; 6.ª nom de dona; 7.ª id.
 id; 8.ª objecte de posar vi (ab caste-
 llá y plural.) 9.ª los sastres ne gastan.

M. EMULAP.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN LO NÚMERO ANTERIOR

Xarada.—Pa-u-la.
 Xarada perdua.—Ca-mi-sa.
 Problema.—61 > 2 > 3 > 6=72
 83-2-3-6=72
 2 x 2 x 3 x 6=72
 2592 : 2 : 3 : 6=72
 2738

Mudansa.—Paca-Capa.
 Aquesta mudansa per equivocació la
 setmana passada sortí firmada per J.
 Casals debent serho per Vicens Padrós.
 Trenca-caps.—Otger, Lo punyal d' or,
 Lo gat de mar.
 Logogrifo numérich.—Petronila.

LA TOMASA

PERIÓDICH FESTIU, IL·LUSTRAT Y LITERARI
 Preus de suscripció:

Espanya y Portugal, trimestre. 1'50 ptas.
 Cuba y Puerto Rico id. 2 " "
 Extranger id. 2'50 " "

NOTA.—Tota reclamació podrá diri-
 girse á la Administració y Redacció del
 periódich, carrer de Sant Pau, n.º 56.
 LITOGRAFIA DE RIBERA Y ESTANY.

Lit. Barcelonesa, S. Pau, 56.—Barña